

Передмова

Науково-популярне видання “Архітектор Григорій Пежанський та розвиток фізичної культури в Галичині наприкінці XIX– на початку XX століття” є результатом кропіткої тривалої праці, квінтесенцією значного досвіду авторів, які зуміли перетворити величезну фактографічну базу на чітку, структуровану книгу. Видання присвячене особистості Григорія Пежанського, незаслужено забутого українського архітектора, який займався втіленням традиційних національних мотивів, громадського діяча, ініціатора спортивного життя у Галичині наприкінці XIX ст. – на початку XX ст., одного із засновників Українського технічного товариства. За його сприяння будували театральні, музичні заклади, спортивні споруди, народні доми та численні українські установи. Особливо цінними є вагомі здобутки Г. Пежанського: коли внаслідок революційних змін кінця XIX ст. Галичина отримала певну самостійність в управлінні міськими справами, архітектор-українець зміг потрапити у львівський магістрат.

Автори книги дають можливість докладніше та в ширшому діапазоні розглянути процеси формування міських спортивних осередків у зв’язку з їхнім історичним контекстом. Саме в останнє десятиліття XIX ст. у Галичині з небувалою швидкістю розвивався спортивний рух, чому сприяло і запровадження регулярних спортивних занять у школах, і спроби фахової організації системи фізичного виховання. У проектній діяльності відразу розпочинається пошук засобів вираження цих змін. Архітектурні об’єкти як носії унікальної інформації допомагають надати місцю необхідного змісту, через введення нових метафор за допомогою відповідних містобудівельних, стилістичних, композиційних та технологічних засобів. Так, у 1893 р. перед Крайовою виставкою у Львові здійснено благоустрій території Стрийського парку та прилеглих до нього вулиць, до входу виставки прокладено трамвайну електричну колію – одну з перших в Україні. Зокрема, завдяки проведенню Крайової виставки споруджено багатофункціональний спортивний стадіон, який проектував Г. Пежанський, де архітектурна концепція оцінюється залежно від його навколишнього середовища, культурологічних, естетичних та соціальних особливостей конкретного історичного періоду.

Важливе місце у книзі відведено дослідженню діяльності спортивних об’єднань, які функціонували у Львові (“Сокіл”, “Україна”), проведенню футбольних матчів, розвитку гімнастичних товариств, які потребували створення нових територій та реконструювання вже збудованих арен. Акцент зроблено на використанні зарубіжного досвіду для облаштування загальних майданчиків для ігрових видів спорту. Заслужують на увагу осмислення і тлумачення авторами процесів становлення і розвитку національних особливостей українського спортивного життя.

Матеріали дослідження логічно структуровані, поступово розкривають особливості життєвого шляху Г. Пежанського, розвитку спортивного життя Львова у XIX ст., проведення та облаштування Крайової виставки 1894 р., суспільного життя під впливом творення та розвитку спортивних товариств.

Структура дослідження побудована відповідно до основної концептуальної позиції авторів. 16 розділів тексту доповнені великою кількістю ілюстративного матеріалу, що забезпечує повне осмислення проблематики та розуміння послідовності етапів наукового пошуку. Вибрана тема актуальна і цікава суспільству завдяки популяризації малознаного львівського архітектора Г. Пежанського, висвітленню інформації щодо особливостей його творчих пошуків, які втілювались під час формування нових архітектурних комплексів, зокрема павільйонів та стадіонів Крайової виставки, реалізації найрадикальніших будівельно-технічних проектів у Львові.

**Доктор архітектури,
професор Б. С. ЧЕРКЕС**